

Sygn. akt: II AKa 303/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 września 2011 roku

Sąd Apelacyjny w Katowicach II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący	SSA Beata Basiura (spr.)
Sędziowie	SSA Wojciech Kopczyński SSA Waldemar Szmidt
Protokolant	Magdalena Baryła

przy udziale **Prokuratora Prok. Apel. Andrzeja Jużkowa**

po rozpoznaniu w dniu 8 września 2011 roku sprawy

wnioskodawcy S. K. s. S. i P.

w przedmiocie odszkodowania i zadośćuczynienia za niesłuszne uwięzienie w związku z działalnością związaną z walką o niepodległość Polski w okresie od miesiąca marca 1945 roku do miesiąca lipca 1945 roku

na skutek apelacji prokuratora

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 09 maja 2011 roku, sygn. akt XVI Ko 71/09

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Katowicach.

Sygn. akt II AKa 303/11

UZASADNIENIE

Wnioskodawca S. K. w oparciu o przepisy ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego wniósł o zasądzenie na jego rzecz odszkodowania w kwocie 15 000 zł oraz zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w kwocie 25 000 zł za poniesioną szkodę z tytułu niesłusznego aresztowania w okresie od marca do lipca 1945 roku.

Sąd Okręgowy w Katowicach wyrokiem z dnia 9 maja 2011 roku w sprawie o sygn. XVI Ko 71/09 zasądził od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy S. K. kwotę 10 000 zł jako zadośćuczynienie za niesłuszne uwięzienie w związku z działalnością związaną z walką o niepodległość Polski w okresie od miesiąca

marca 1945 roku do miesiąca lipca 1945 roku z ustawowymi odsetkami od dnia prawomocności wyroku. W pozostałej części wniosek oddalił. Kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa.

Wyrok został zaskarżony apelacją prokuratora w części dotyczącej zasądzonego zadośćuczynienia. Skarżący zarzucił:

- obrazę przepisów postępowania mogącą mieć wpływ na treść orzeczenia, a to art. 7 k.p.k. polegającą na bezpodstawnym przyjęciu, iż uwięzienie wnioskodawcy S. K. w okresie od marca 1945 roku do lipca 1945 roku miało związek z prowadzoną działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego podczas gdy zgromadzony w toku procesu materiał dowodowy, a w szczególności treść zeznań wnioskodawcy oceniana w powiązaniu ze wskazaniami wiedzy historycznej nie pozwala na wysnucie tak kategorycznych wniosków, a tym samym nie daje podstaw do uznania, iż spełnione zostały kryteria określone w art.8 ust.1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego,
- obrazę przepisów postępowania, a to art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. mogącą mieć wpływ na treść orzeczenia, poprzez pominięcie w uzasadnieniu wyroku szczegółowych rozważań co do oceny zgromadzonego materiału dowodowego, a w szczególności przesłanek określonych w art.8 ust.1 ustawy z dnia 23.02.1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, w tym zwłaszcza prowadzenia przez wnioskodawcę działalności niepodległościowej.

Wskazując na powyższe prokurator wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Katowicach.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja prokuratora okazała się zasadna i skutkowałą uchyleniem wyroku w zaskarżonej części i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania.

Przede wszystkim należy zgodzić się z prokuratorem, iż Sąd Okręgowy naruszył przepis art. 7 k.p.k. w stopniu mogącym mieć wpływ na treść wyroku, zaś pisemne uzasadnienie wyroku zostało sporządzone w sposób uniemożliwiający przeprowadzenie pełnej i rzetelnej kontroli odwoławczej. Treść uzasadnienia dowodzi, że Sąd w ogóle nie dokonał oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, nie wskazał którym dowodom, w jakim zakresie i dlaczego dał wiarę, a powołanie się jedynie na część dowodów nakazuje przyjąć, że pominął pozostałe, mające istotne znaczenie dla prawidłowego rozstrzygnięcia. Sąd wprawdzie przytoczył treść wyjaśnień wnioskodawcy, niemniej nie poddał ich żadnej analizie i ocenie w zestawieniu z pozostałymi materiałami sprawy. Nie trudno zauważyć, że swoje ustalenia co do tego, że działania wnioskodawcy były działaniami polegającymi na walce o niepodległy byt Państwa Polskiego, Sąd oparł przede wszystkim na decyzji Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych z dnia 23.08.1993 roku o przyznaniu S. K. w oparciu o art.4 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 roku o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego uprawnień kombatanckich za uwięzienie z przyczyn politycznych w okresie od marca 1945 do lipca 1945 roku. Wskazać należy, że już wielokrotnie Sąd Najwyższy stwierdzał, iż podstawę zasądzenia odszkodowania i zadośćuczynienia stanowi ustalony w postępowaniu toczącym się w oparciu o przepisy ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego fakt represjonowania za działalność niepodległościową lub z powodu takiej działalności, a nie fakt przyznania uprawnień kombatanckich w myśl przesłanek przewidzianych w innej ustawie. Bez znaczenia w tym postępowaniu są decyzje organów administracji, gdyż sądy rozstrzygają samodzielnie zagadnienia faktyczne i prawne oraz nie są związane rozstrzygnięciami innych organów

(vide: wyrok SN z dnia 03.03.1991 roku, VKKN 526/98; post. SN z dnia 28.04.2003 roku sygn. IIIKo 25/02; post. SN z dnia 30.09.2008 roku WZ 58/08). Oczywiście jest, że akta Urzędu do Spraw Kombatantów i wydana przezeń decyzja, stanowią istotny dowód w sprawie, ale nie może być tak, jak to uczynił Sąd I instancji, że decyzja taka przesądza o tym, iż oskarżony był represjonowany za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. O ile bezspornym w sprawie jest, że S. K. był więziony w okresie od 5 marca 1945 roku do 24 lipca 1945 roku, o tyle Sąd nie wskazał na czym polegały działania wnioskodawcy, w jakim okresie czasu były prowadzone, czy miały one charakter działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego w rozumieniu ustawy i wypracowanego na jej tle orzecznictwa, a nadto czy uwięzienie wnioskodawcy we wskazanym okresie miało związek z tą działalnością. Domniemywać jedynie należy, że Sąd w pełni zaakceptował wyjaśnienia wnioskodawcy i przyjął, iż wnioskodawca należał do Armii Krajowej i podejmował działania przynależące do jej struktur. Wskazywałaby na to też treść postanowienia „na areszt” z dnia 05.03.1945 roku, niemniej w sytuacji braku pełnej

i logicznej analizy wszystkich dowodów w sprawie, przy uwzględnieniu wiedzy historycznej, ocena ta nasuwa zastrzeżenia. Sąd nie rozpytał wnioskodawcy o bliższe dane dotyczące przynależności do Armii Krajowej, w tym czasokresu, danych bezpośrednich zwierzchników, do jakiego Inspektoratu AK przynależał. Ta ostatnia informacja może mieć też znaczenie w związku z treścią pisma (...) Związku (...) Oddziału Terenowego Z.w K. dnia (...) roku. Sąd nie przesłuchał go też na okoliczności wynikające z akt Instytutu Pamięci Narodowej o sygn. 08/256, a mianowicie, że w czasie przesłuchań, w tym dnia 23.07.1945 roku konsekwentnie podawał, iż od 20 maja 1944 roku aż do wkroczenia Armii Czerwonej do S. należał do Gwardii Ludowej. Oczywiście jest, że mogły to być wyjaśnienia związane z jego linią obrony, niemniej wymagały rozpytania wnioskodawcy celem pełnej oceny jego zeznań. Niezrozumiałe też jest stwierdzenie zawarte w rekomendacji Związku (...) Rzeczypospolitej Polskiej Oddział w K. z dnia 27.01.1993 roku (k.22) o „rzekomej przynależności do AK”. Oczywiście jest, że represjonowanie za samą przynależność do AK winno być traktowane w kategoriach represji za działalność niepodległościową (por. uzasadnienie postanowienia SN z dnia 25 kwietnia 1995 roku, WZ 77/95, OSNKW 1995, z. 11-12, poz. 81 czy uchwały SN z dnia 19 kwietnia 1995 roku, I KZP 8/95, OSNKW 1995 roku, z. 5-6, poz. 30), niemniej taka przynależność i ewentualnie podejmowane działania niepodległościowe winny być poprzedzone analizą całego materiału dowodowego przy uwzględnieniu zasad wiedzy i logiki. Sąd zupełnie pominął też dowód z akt IPN o sygn. Ko 00143/116, w których zawarte jest m.in. zobowiązanie S. K. do współpracy z organami informacji Wojska Polskiego pod pseudonimem (...). Wprawdzie okoliczność ta nie została podniesiona w apelacji prokuratora, niemniej może mieć znaczenie w sprawie dla dokonania prawidłowych ocen, jak też z punktu widzenia treści art.8 ust.5 ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku

o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Nie przesądzając w niczym ostatecznego rozstrzygnięcia, Sąd przy ponownym rozpoznaniu sprawy uwzględni przedstawione uwagi i zapatrywania, a także treść apelacji prokuratora. W miarę możliwości ponownie przesłucha wnioskodawcę, bardziej szczegółowo i precyzyjnie rozpyta go o okoliczności związane z przynależnością do Armii Krajowej. Oceni jego wiarygodność, mając na uwadze pozostałe dowody w sprawie. Jeśli w toku postępowania ujawnią się inne dowody, mające znaczenie dla rozstrzygnięcia, a zwłaszcza dla weryfikacji wyjaśnień wnioskodawcy, sąd uzupełni materiał dowodowy. Cały materiał dowodowy Sąd winien poddać wnikliwej ocenie tak, by nie naruszała ona przepisu art. 7 k.p.k.,

a zarazem uwzględniała zasady wiedzy i logiki. W oparciu o prawidłowo przeprowadzoną analizę wszystkich zebranych dowodów Sąd winien stwierdzić, czy wnioskodawca rzeczywiście przynależał do Armii Krajowej, czy podejmował działalność niepodległościową, czy uwięzienie go w ustalonym okresie było formą represji i pozostawało w związku z tą działalnością w rozumieniu ustawy z dnia

23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

W razie potrzeby Sąd sporządzi pisemne uzasadnienie tak, by przedstawiało pełną ocenę dowodów, płynące z niej wnioski i argumentację, a tym samym, by umożliwiało przeprowadzenie kontroli odwoławczej.